

ԱՐԵՎՈՅՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

საქართველოს ეროვნული - დემოკრატიული პარტიის ღიგვანი

ପ୍ରେଲିଟାରୀ ମେସାମ୍ବେ. ନଂ 8.
ଅକ୍ଟୋବ୍ରେ 1934 ଫ୍ରାଙ୍କିଶ୍ଚାଳିତ
ଲେଖାକୃତିଗୁଣି: ଶକ. କେଣ୍ଟିକ

La Sentinelle de Géorgie
ORGANE DU PARTI NATIONAL-DEMOCRATE GEORGIEN
Directeur: Sp. KEDIA

ჩვენ გვამდის მითი იმი და სამი აჯანყება

ჩვენ გვქონდა ერთი ომი და სამი აჯანყება — ოთხივე რუსეთის წინააღმდეგ — სულ ოთხი წლის განმავლობაში. ომიც წავაგეთ და აჯანყებაც. რომ ყრუ, ბრძა და მთვრალი მეთაურობა არა, ომი მოგებული გვექნებოდა და აჯანყებები არ დაგვჭირდებოდა. საქართველო დღეს სულ სხვა იქნებოდა: არა წაქცეული და გათელილი, არა შეგინებული და ჩამოქვეითებული, არამედ აღსავს სისხლითა და ხორცით, სულით მთელი, წელში გამართული და დაწინაურებული. გადამდგარი ვინებოდით დამოუკიდებელი არსებობის მეთექსმეტე წელიწადში, ისე როგორც პოლონეთი და ლიტვა, ისე როგორც ლატვია და ესტონია, ისე როგორც ფინლანდია! დღეს ორი ძალა იქნებოდა ჩვენი ეროვნული სიმტკიცის შემადგენელი — ერთი საკუთარი, წმინდა ქართული; მეორე გარეშეული, საერთაშორისო მდგომარეობით მონიჭებული. საქართველო უკვე შეხორცებული იქნებოდა საერთაშორისო ოჯახთან ხელმეტი წლის ურთიერთობით და იმ მექანიკის წყალობით, რომელიც ამ ურთიერთობას თან ახლავს, იგი დღეს გადაქცეული იქნებოდა საერთაშორისო წონასწორობის ერთ-ერთ შემადგენელ სიმბიოდ, რომლის სასწორიდან გადმოღება გამოიწვევდა ამ წონასწორობის დარღვევას და საერთაშორისო გართულებათა საფრთხეს. ამგვარად, საქართველოს ხელის შეხება, ეს იქნებოდა ამავე დროს თავდასხმა თვით დღევანდელ „სტატუს კონზ“, რომელსაც ბევრი დაინტერესებული დამცველი ჰყავს. ასეთი გარემოების მეობებით საქართველოს სუვერენობის დაცვა აუდინადმე ყოველთვის აბიექტიურად ჩაქსოვილი იქნებოდა თვით საერთაშორისო ურთიერთობის რეეიმის დაცვაში. ყოველი, ამ პირობებში გატარებული წელიწადი, საქართველოს ახალ-ახალ სიმტკიცეს შემატებდა და მისი მომავალი უფრო და უფრო გამაგრდებოდა...

ରୀ ନ୍ୟା ସାହିତ୍ୟର ଲକ୍ଷ ଯେ ମଧ୍ୟଗମାର୍ଯ୍ୟବା ଗ୍ରଫିନ୍କନ-
ଦା? ମେଲଲୋଡ ଲୋର୍କ୍ସ୍ୟୁଲ୍ପି ମେଟାଉର୍ମଦ୍ବା ଦା ଲେବ୍‌
ଏର୍ପା ଅର୍ଥାତ୍ ଅର୍ପା ଅର୍ପାର୍କ୍‌ରୀ! ଗିନାଇଦାନ ଯୁଗ୍‌
ଲୋଗ୍ ଦାନାରକ୍ଷେଣ ତ୍ୱରିତ ଜ୍ଞାନଶି ଉତ୍ସବାଦ ନ୍ୟାମ୍ବିନ୍-
ଶ୍ରୀଃ: ସାହାରାତ୍ରିତ୍ୱେଲୋ ଶ୍ଵାସଦା ନାହାସ ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା ଦିଲ୍ଲୀ
ମହିମା ଗାଥମତ୍ତାର୍କ୍ଷେବ୍ୟୁଲ୍ପି ଜାରିକ୍ଷାପାତ୍ର, ତମରମ୍ଭେ ଆତ-
ମାଦର୍ଦ୍ଦେ ଅଭିଭୂତ ଦା ଅଭିଭୂତ ଆତମଦର୍ଦ୍ଦେ ଗ୍ରନ୍ଥରୁଲୀ, —
ଯୁଗ୍‌ବ୍ୟାଳ ତପ୍ରାମିତ୍ ଜାରିକ୍ଷାପାତ୍ରି ଜ୍ଞାନଶିରୀ!

ეს იყო საქართველოს თავისუფლების ნამდვილი ბურჯი. რაოდენობა ხრულიად საკმარისი მაშინდელს პირობებში ჩვენი საჭიროებისათვის. საკადრო ძალები ისეთი დიდი ოდენობისა, რომ მისი მზგავი არასდროს არსად არავის ჰყოლია!

თვით საომარი ლიტერატურა ქრისტიანულისა ზედმიწევ-
ნით პირველი ხარისხის. ვისაც ამ საგანზე საქართველოს წარსულის ატესტაცია არა სცნობია,
მას ამ მხრივ საიმპერიო რუსეთის სარდლობის ჩელიაციები დაარწმუნებდნენ... პირობები იყო
დევალური, რომ ჯარი ყოფილიყო შეკრული,
ვით ქვეთვირთ და საქართველოს გარს შემორჩე-
უმოდა, ვით შეუმუსვრელი კედელი. ვისაც სა-
ქართველო უყვარდა და მისი დამოუკიდებლობა
ურდა, მას უწინარეს ყოვლისა, ქართველი ოფი-
ცერი და ქართველი ჯარისკაცი უნდა ჰყარებო-
და. ვისაც საქართველოს აშენება უნდოდა, პირ-

ელ ყოვლისა, საქართველოსთვის მხედრობა უნდა მიეცა. და როგორც ყოველთვის ყოფილა ვენს ისტორიაში, ამის შემდეგ საკარისი იქნებოდა ქვეყნის მეთაურის ერთი გულიდან ამო-ეთქილი პატრიოტული მიმართვა ქართული ჯა-ისაღმი, სრული და გულწრფელი ნდობის გა-ოცხადება მის საჩდლობისადმი, საქარისი იქ-ებოდა ქართული მხედრობის თავგანშირვის შე-ნებისათვის სამშობლოს ბედის ჩაბარება, რომ აქართველო და მისი მხედრობა ომიდან გა-არჯვებული გამოსულიყვნენ, — ორივე ახალი იდებით დატვირთული. მაგრამ ყრუ, ბრძა და თვრალი იყო ქვეყნის მეთაური! არა საქართვე-ლო და მისი მხედრობა იყო საგანი მისი ტრდია-ისა, არამედ სოციალიზმი და რევოლუცია! სა-ტიყურად საქართველოს დამოუკიდებლობის პროგრამით დაწყებული საქმე და მით განირ-ჩეოდა სვანეთის აჯანყებისაგან. ამ საქმეს მეთა-ურობდა ახალი წრე, ახალი ენერგია და ახალი კაცი! ჩოლოყაშვილი არ იყო რომელიმე პარტიის სკოლაში გამოზრდილი. მით უფრო სწრაფად მიიღო და იწამა იგი საქართველომ; მით უფრო ადვილად გახდა იგი მთელი ქართველი ხალხის ეროვნული მისწრაფების სიმბოლოდ! ჩოლოყა-შვილი თავისი პირადი ლირსებით და ბუნებრივი ამაღლების გზით მოექცა სათავეში საქართვე-ლოს განმათავისუფლებელ მოძრაობას. მოვლე-ნის ამ სიახლეში იყო ჩამარხული თვით საწინადა-რი ამ მოძრაობის გამარჯვებისა, უფრო, ვიდრე სხვა რომილობის.

პატარ - პატარა ჯანებს, საღაც ყოველთვის
მტერი მარცხდებოდა და რომელთაც ჩოლოყა-
შვილის სახელი საყველთაო აღზრუოვანებისა
და იმედის ძალად გახადეს, მოჰყვა ღუშეთის უფ-
რო სერიოზობით შეტანიბა საკუთრივად.

მთლიანად იქნა ამზურებილი. დუშეთის შეტაკებას ზედ ხევსურეთის დიდი ბრძოლა მოება. ჩოლოყაშვილი თავის შეფიცულებით და ხევსურებით წითელ ჯარს წყება-წყება ანაღურებდა. დაწყობილი გეგმის თანახმად, როდესაც აქ მის პირისპირ მტრის დიდ-ძალი ჯარი დაგროვდებოდა, ამ ჯარს ზურგილან უნდა დასხმოდენ ჩოლოყაშვილის მაშველი ძალები ფავლენიშვილის მეთაურობით და ლაშქარაშვილის რაზმი; ამგვარად მტერი ორ ცეცხლ შუა უნდა მოემწყვდიათ და სულ ერთ კაცამდე განაღურებინათ. წითელი არმიის ამოხოცვა, რაც ამ პირობებში ყოველ გვარ ეჭვს გარეშე იყო და გამარჯვებული ჩოლოყაშვილის თავისი მთითურთ ბარისაკენ დაქანება, — ეს იქნებოდა სიგნალი მთვლი საქართველოს შეიარაღებული გამოსვლისა — მდგომარეობა, რომელიც შექმნილს პირობებში საბოლოო გამარჯვების ყველა შანსებს შეიცავდა ...

ძაღლობ საქეში ჩაერია საქართველოს დამარცხებული ხელმძღვანელობის პოლიტიკა! ერთ-ბა მისთვის უფრო უპრიანი იყო ამ აჯანყების დამარცხება, ვიღრე მისი მონაწილეობის გარეშე საქართველოს თუნდაც განთავისუფლება! ამ გარდამწყვეტ მომენტში ჩოლოყაშვილის წინააღმდეგ გაწეულ იქნა მერშევიკური პარტიის სახელით, მოლალატური პროპაგანდა სიტყვითა და პროკლამაციებით. დეფეტისტურმა მუშაობამ გასჭრა. პროპაგანდამ დაშალა ჩოლოყაშვილის მაშველი რაზმები, რომელთაც ამ ბრძოლაში გარდამწყვეტი როლი უნდა ეთმაშნათ! გაკეთდა მტრის საქმე: ძალუნებურად აჯანყება ამაზე უნდა შეწყვეტილიყო და ჩოლოყაშვილმა ხევსურეთი დასტოვა... ბრძოლის ველზე დაზარალებულმა მტერმა შური იძია დაპატიმრებულებზე. ამ საქმესთან დაკავშირებით მან დახვრიტა პირველი წყება საუკეთესო ქართველი პატრიოტებისა...

ამ მოძრაობის ორივე მტერმა: ბოლშევეკურმა მთავრობამ და ყოფილმა მენშევიკურმა ხელ-მძღვანელობამ — აქედან ჩასული ყოფილი მინისტრის პირით — თავ - თავის დროზე აღიარეს; რომ ხევსურეთის აჯანყება იყო ის აჯანყება, რომელიც გამარჯვებით გათავდებოდა, რომ „ამნინაგებს“ ხელი არ შეეშალათ!...

ციამ თავი და თავი უტელურება ის იყო, რომ
დევლი, ცხოვრებისაგან უკვე სასიკვდილოდ გა-
ნწირული მეთაურობა ამ საქმეს კვლავ აშვე-
ბოდა იმ მკვდარი სიმძიმით, რომელმაც დამოუ-
კიდებელი საქართველო ჯურმულში ჩაიტანა!
ეორდანის მთავრობა და მისი პარტია ამ ახალ
კონცერტში პირველი როლის თამაშს გამოუდ-
გებოდნენ, რომ შემდეგ დაეკვენათ — საქართ-
ველო ჩვენ დავიხსხნით —, თუ რასაკვირველია,
დუშაში მოვიდოდა, თუ არა მაინც და მაინც აბა-
რს დაპარგავდნენ! მათი ყოფნა საქმის შუა -
გულში ის წისვილის ქვა იყო, რომელიც საქარ-
თველოს ხელმეორედ უფსკრულში სძირიავდა.
საერთოდ კი ეს „სისტემა“ არ შეიძლობოდა

ჩათვლილიყო დროისა და გარემოების შესაფერისად! საქართველოს ამოყვანას უბეღურების ჯურლულიდან, თუ საერთოდ ამას ვინგე შესძლებდა, ყოველ შემთხვევაში ეს არ იქნებოდა დედო პოლიტიკური პარტიისაგან არითმეტიკული მიმატების გზით შემდგარი მეთაურობა. ამას სჭიროდა ახალი კაცი, გმირად, მეომრად შობილი! ახალი ენერგია, რომელიც ჩაწვდებოდა ამ მიზნებით!

କେଣ୍ଟରା ଲୁଗା, ନୀତିବୈତନ ଏବଂ ସାମାଜିକପାଇଁ

საფრანგეთის თაოსნობით, ინგლისის და იტა-
ლიის თანხმობითა და დახმარებით, ხალხთა ლი-
გის ამ მეცუთმეტე ყრილობის მთავარ პრობლე-
მაზ გადაიქცა საკითხი საბჭოთა რუსეთის მიღე-
ბისა ლიგის წევრად.

յը սայութե ամացք ընկած տացիս ծովեցն օդայ-
նորդանորդա ոմ զալցեծովացն ան, հռմելու թա-
լետա լորգաս տացիս տացիչ էլեմենտա օլցեցն և
յարտցելու մոմարտ, առա զուսիմյ նեցցալու-
նու և սա մանաբանեցն առամբ հողառու և
մարտունանածն առ տուրունն ստացան ինձ.

ଲୋକଙ୍କ ମାନୁଷଙ୍କ ପରିଚୟ ଦେଖିବାରେ ଏହା ଅଧିକ ଉପରେ ଥିଲା.

ერის ღირსებისა და სინიღისის კრებულს წარმოადგენს და ომლის მიზანი ხალხთა შორისამართლისა და უფლების განმტკიცებაა, საქართველოსთან საქვეყნოდ დადებული ჰქონდა თავისუფალი ზნეობრივი ხელშეკრულება — ხელშეკრულებათა შორის ყველაზედ უცრო სავალდებულო და უკომპრომისო — რომ იგი დაიცავდა ქართველი ერის უფლებას და რუსეთს ლიგაში შემოსვლის ფასად საქართველოს განთავისუფლებას მოსთხოვდა.

ვის ეპოქისათვის მომცდარი და საქართველოსა-
თვის ეროვნულ რეგრესის მქადაგებელი გამო-
დგა. რესპუბლიკში, რომელიც მან შექმნა, ყვე-
ლა იყო გლახაეთ და შეძლებული მხოლოდ ერთი
უორდანია, ვინაიდგან ჰყელაფერი ეკუთვნილა
მთავრობას, რომელსაც ის ანსახიერებდა. ამას
არაფერი აქვს საერთო ქართულ ეროვნულ იდე-
ალთან და პიროვნებას იმ თავისუფლებასთან,
რომელსაც იღია ჭავჭავაძე ქადაგებდა. გამოა-
ქილით ქართულ აზროვნებას უორდანის ნაწე-
რები და ოქვენ მიიღებთ სუთთა ქართულ სახეს,
მარქსიზმის ჭორეფლს მოცილებულს.

በዚህን በኋላውያንም ይህ ሰነድ እንዲሸፍር

რიყო. ამ სახის პირველი რეზოლუცია მიღებული იყო 1922 წელს, მეორე — 1924-ს. თანაც საქართველო, ასე რომ გსტვათ, უკვე იყო ერთგვარი მონაწილე ხალხთა ლიგის ცხოვრებისა, ვინაიდან იგი, თანახმად 1920 წელს, დეკემბრის 16-ს თვით ლიგის მიერ მიღებული რეზოლუციისა, დაშვებულია სამუშაოდ ლიგის სხვა და სხვა ტენისკურ ორგანიზაციაში. დღეს, რაკი დგებოდა საკითხი რუსეთის შემოსვლისა ხალხთა ლიგაში, ამ უკანასკნელს საშუალება ეძლეოდა განალებინა თავისი დაპირებანი და სისრულეში მოეყვანა თავისი ნებით თავის თავზეც დაკისრებული ვალდებულება. თანახმად დასახელებული დადგენილებებისა, მას უნდა მოეთხოვა, როგორც შემოსვლის აუცილებელი პირობა, რომ რუსეთს აღედგინა საქართველოს მმართ დარღვეული საერთაშორისო მოვალეობანი და იგი გაენთავისუფლებინა საოკუპაციო ჯარებისაგან.

ამ ვალდებულებაზე მიუთითა ლიგას აგრეთვე
ხალხთა ლიგის დასახმარებლად არსებულ სხვა
და სხვა ეროვნულ ასოციაციათა საერთაშორისო
კავშირში თავის შეთვრამეტე ყრილობაზე, რო-
მელიც მოხდა ქ. ფოლკესტონში ამ სამი თვეს
წინაა. *)

ამ საქმეში ყველაფერი დღესავით ნათელია.
ხალხთა ლიგას, რომელიც ორმოცდაორმეტი

რომ მას კვლავ მოელის ბრძოლა, სხვერპლი და
თავის განშირვა. ეს ბუნებრივი საფასურია ერთ-
ვნული თავისუფლების. მაგრამ მომავალი ბრძო-
ლა უნდა იყოს გონიერი და დროული, სხვერპ-
ლი ნაყოფიერი და მიზანშეწონილი, თავგანწი-
რვა კი მომწიფებული ბელნიერების მოწყვეტის
სიხარული!

ზადებს ამ საქმის ღირსეულ მეთაურს!

ილია ჭავჭავაძის და ნოე უორდანის სახელი ერთად ხსენება ბეგრს, იქნება, ეუცხოვოს კიდევაც. მათ შორის საერთო არაფერია. ილია ჭავჭავაძე იყო და არის ქართული ეროვნული იდეალის გამომხატველი, ნოე უორდანია ეროვნული ნილოლიზმს უდგა სათავეში. მაგრამ შედარება მაინც აუგი არ არის და ბოლოს დროს, ბევრ გარემოებათა გამო, აუცილებელიც. დასაბამითვა ისე ყოფილა, რომ ოქროს რკინით სწონავენ. ნოე უორდანია აქ უბრალო ლითონის ის მისხალუა ურომლისოდ იქრო არ აიწონება. არსებობენ მარადი ჭეშმარიტებანი, რომლებიც ისე ათბობები კაცობრიობას, როგორც გრძელი და კარგი ამიდი და არიან მოვარდნილი, გარეული იდეები ჩქარი და მოკლე, როგორც კუდიანი ქარი. ილია ჭავჭავაძე საქართველოსთვის თბილი და დალოცვილი ამინდი იყო. მის დროს ქართული ეროვნული შეგნება ისე იხრდებოდა, როგორც მცენარე მზის ცხოველმყოფელ სხივებზედ. ნოე უორდანია კი მოვარდნილი კუდიანი ქარი იყო ჩვენ ცხოვრობთ დიდი ომების და სისხლიანი რევოლუციების დროს, როცა ხალხის თვალშეძალა და უდიერობა ფასობს. მაგრამ არაფერია რომ ჭეშმარიტება, რომელსაც ილია ჭავჭავაძე ქადაგებდა, ხეებს არ ჰვლეჯდა და კუდიანი ქარი კი თვალში მტვერს გვაყრის. მათი ნამდვილ ძალა და მნიშვნელობა მაინც ის არის, რომ ჭეშმარიტება მუდამ თავის აღვილზედ რჩება, კუდიანი ქარი კი ისევე მიდის, როგორც მოვიდა როგორ დარჩა ილია ჭავჭავაძე ქართულ ეროვნულ შეგნების სამუდამო ძეგლად და როგორ მოვიდა და წავიდა ნოე უორდანია ხელუანიელი ჩვენი ცხოვრების ის ცოცხალი მაგალითებია, ურომლისოდ თანამედროვე საქართველოს ისტორია, მაგრამ არა არა არა.

როგორც იღია ჭავჭავაძის ისე ნოე უორდანი-
ას ცხოვრებაში იყო გარემოება, რომელიც უც-
ბად და სმუღლოდ ანსხვავებს მათ. იღია ჭავ-

ჭავაძე დაიბადა ბატონ-ყმურ საქართველოში და

მოელი თავისი ახალგაზრდობა, ჰქუა, დიდი ს
მწერლი ნიჭი და ეროვნულ მოღვაწის მაღალ
დანიშნულება ბატონ-ყმობასთან ბრძოლის შე
აღია. ეს იყო ის, რაც მაშინ საქართველოს სკო
როდა. ილია ჟავჭავაძე იბრძოდა იმ აღტაცები
და აღტაცების იმ უნარით, რომელიც ასეთ მნ
შვენელოვან დროს, განახლების გზაზე შემდგა
საქართველოს უნდა ჰქონდა. რაფან, ბატონ
ყმობის გაუქმება და ქართულ პიროვნების გა
თავისუფლება ისეთი საჭეა, რომელიც ერ
ცხოვრებაში ორჯერ არ მოდის, ამიტომ ილ
ჟავჭავაძე დარჩება როგორც მიუწდომელი ი
ტორიული ფიგურა და ქართული პიროვნება
უდიდესი და განუმეორებელი მღალადებელი. გ
მოაკელით ამ ხანის ქართულ აზროვნებას ილ
ჟავჭავაძის შემოქმედება და ის დაემსგავსებოდ
უწიგნო თახჩას. ასეა ეს, მიუხედავად იმისა რო
ამ ხანაში საქართველოს სხვა ბრწყინვალე მწე
რალიც ბევრი ჰყავდა. ილია ჟავჭავაძე ის ჯადო
სნური არითმეტიკული ჩხირია, რომელიც, წი
დასმული, ქართულ რიცხვს აღმატებულ ძალ
აძლევს. გადასვით ის შუაში, ან ბოლოში და
რიცხვი უცბათ იყლებს.

ნოე უორდანია, პირიქით, ბატონ-ყმობის გლავრლინის შემდეგ დაბადა და გვაგონებს აზნაურს, რომელიც იმიტომ ჯანყდებოდა, რო ყმები აღარ ჰყავდა. თუ უორდანია ამას ვერ გრძნობს, აიხსნება მხოლოდ იმითი, რომ უორდანია იყო მოლიკერის გმირი, რომელიც პრახჭია პროზით ლაპარაკებდა და ეგონა რომ ლევ სით შაირობს. მის პირად უნარს ჯეროვანი უნდა ვაგოთ. აზნაური გაისაჩვა და ყმები დაიირუნა. ეს იყო პარტია, რომელიც მან საქართველოში გაიჩინა. მაგრამ ამ პარტიით არასოდეს ის არ უკეთებია რაც საქართველოს სჭიროდ ჰქილავებდა სოციალიზმს, რომელიც ქართულ ეროვნულ მოძრაობას აშეარად კრიტიკში უდგა ამიტომ, რამდენათაც ილია ჭავჭავაძე თავის ეპოქის კაცი იყო და აკეთებდა იმას, რაც საქართველოს მთავრობის მიერ გადასახვა მომავალი იყო.

ნასტიის მეთაურობით, წამოსული გაერთიანების
პირველი გამარჯვებული მოძრაობა და ამას და-
უმატოთ დიდი დავით კურაპალატის — უქმე-
ბაგრატიონთა დინასტიის — გონება-სავსე პო-
ლიტიკა ამ პროცესის გაყოველთავებისა ქართ-
ველთა მიწაწყალზე; ბაგრატ მესამის გარშემო,
რომ ჩვენს თვალთა წინაშე გაღმომაშალოს სისხ-
ლითა და ხორცით აღსავსე გეგმა — პირველ რიგ-
ში საქართველოს შემოკრებისა, ხოლო მეორეში
— მთელი კავკასიის.

ბ-ნი ჭ. ავალიშვილი, რომელიც აგვიწერს და-
ვით კურობალატის ეპოქას, ამ მოვლენას ასე აღ-
ნიშნავს: „მეოქროთმეტე საუკუნის ზღურბლზე
იმ მიმდინარეობის გვერდით, რომელიც ჩვენ მო-
ვიხსნით, ისახება მეორე მიმდინარეობა კავ-
კასიურ პოლიტიკაში, ბიზანტიის სახელმწიფოს
მეზობლად, რომელიც ამ გამოღმა მხრიდან
უშუალოდ ბიზანტიის საზღვრებს ეხლებოდა,
მიმდინარეობა, მომავალით აღსავსე და საკაონდ
ძლიერი, რომ ჯერ ბერძენთა იმპერიას გამკლა-
ვებოდა, ხოლო უფრო გვიან თურქთა შემოწო-
ლას; მიმდინარეობა, რომელიც პირველ რიგში
მიმართული იყო სხვა და სხვა ქართული მიწე-
ბის ერთ რეალში თავმყრისაკენ, მაგრამ რო-
მელსაც ამავე დროს თან პანკავკასიური ტენდე-

« La succession du Cuperpalate David d'Iberie, dynastie de Tao ».

